

Lendorav (*Pteromys volans*)

- ❖ Lendorav kuulub näriliste seltsi oravlaste sugukonna perekonda lendorav ning on selle perekonna ainus esindaja nii Eestis kui ka kogu Euroopas.
- ❖ Lendorav on Eestis oma levila läänepiiril. Ta on levinud põhjapoolkera metsavööndites – ulatudes Euroopa põhjaosas Soomest Siberi, Mongoolia, Korea ja Kirde-Hiina metsadeni. Levila põhjapiir kulgeb Koola poolsaarelt mööda metsavööndi piiri üle Uraalide ja Jenissei jõe kuni Tšukotkani. Leviku lõunapiir ühtib idas enam-vähem metsastepi ja läänes laialehiste metsade lõunapiiriga. Euroopas esineb lendorav vaid Soomes, Eestis, Valgevenes ja Venemaal.
- ❖ Eestis on lendorav kahaneva levilaga liik, kelle peamiseks elualaks on Virumaa vanad metsad, kuigi ta on ajalooliselt asustanud Mandri-Eesti erinevaid alasid, sh Pärnu- ja Raplamaad. Ka Virumaal on lendorava levila võrreldes varasemate perioodidega oluliselt vähenenud. Kui 2012. aasta seisuga oli keskkonnaregistris 102 lendorava leiukohta, siis 2015. aastal oli teada vaid 39 asustatud lendorava leiukohta.
- ❖ Lendorav kuulub I kaitsekategooriasse ja Eesti punases nimestikus (2008) kategooriasse ohualdis. Lendorav on kantud esmatahtsa liigina Euroopa Liidu loodusdirektiivi, mis tähendab, et liik vajab ranget kaitset.
- ❖ Eestis on lendoravate eelistatud elupaikadeks vanemad, üle 50 aastaste haabadega segametsad ja haavikud, kus puistu koosseisus on vähemalt teises rindes kuusk. Elupaiga olulisteks komponentideks on sobivate õõnsustega pesapuude ning liikumiskoridoride olemasolu.
- ❖ Lendorava arvukuse languse peapõhjuseks loetakse elupaikade nappust ja nendevahelise sidususe puudumist. Oluliseks ohuks on ka röövlus ehk sattumine kakkude ja metsnugise saagiks.

Lendorava senisest kaitsest

- 2015. aasta oktoobri seisuga on keskkonnaregistris olevatest lendorava elupaikadest (kokku 110 ala pindalaga 1541,73 ha) kaitstud 39 erinevates püsielupaikades ja 40 leiukohta kaitsealadel.
- 2/3 lendorava leiukohtadest paikneb riigimetsas, kus on viimase viie aasta jooksul asustatud elupaikade vahele loodud liikumiskoridorid. Koridore on 88 ja nad hõlmavad 1513 hektari suuruse ala riigimetsas.
- Püsielupaikades kehtib piiranguvööndi režiim ja sätestatud on piirangud metsa majandamisele.
- Püsielupaigas tuleb hooldus-, valik-, sanitaar- või häilraie langi suuruse ja kuju kavandamisel tagada, et lank ei ulatuks asustatud pesapuudele ja neid 25 meetri ulatuses ümbritsevale alale. Keskkonnaametil on seejuures õigus esitada nõudeid raietehnoloogia, metsamaterjali kokkuveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.
- Püsielupaigas tuleb tagada metsa liigiline ja vanuseline koosseis järgmiselt:
 - 1) kui puistu esimese rinde koosseisus on haava osakaal alla 30%, on üle 50 aasta vanuste haabade ja õõnsustega haabade ning neid 10 meetri raadiuses ümbritsevate puude raie keelatud;
 - 2) üle 50 aasta vanuse metsa pindala ei tohi jääda väiksemaks kui 50% püsielupaigast;
 - 3) lehtpuude osakaal puistus ei tohi jääda väiksemaks kui 10%.
- Eelmise lendorava kaitse tegevuskava raames:
 - valmistati ette uuendatud kaitsekorruga püsielupaikade projektid.
 - määrati esimesed lendorava elupaikade vahelised liikumiskoridorid riigimetsas

- viidi läbi kampaaniaid lendorava tutvustamiseks
- inventeeriti potentsiaalseid lendorava elupaiku ning leiti üle kümne uue pesakonna
- raadiotelemeetriliste uuringutega selgitati välja lendoravale vajaliku elupaiga suurus, mis osutus eeldatavast kordades suuremaks.
- vaadati põhjalikult läbi kogu senine kaitsekorraldusstrateegia ning 2016. aastal uuendati liigi kaitse tegevuskava.

Mis muutub

- Muudetakse 13 olemasoleva püsielupaiga piire ja kaitsekorda ning algatatakse 25 uue lendorava püsielupaiga moodustamine. Lendorava püsielupaikadena on kavas kokku kaitse alla võtta üle 6000 ha, millest ca 1/3 ha moodustavad sihtkaitsevööndid ja 2/3 ha piiranguvööndid. Ligi 80 % planeeritavast kaitstavast alast asub riigimaal.
- Tagatakse, et lendorava elupaikade tuumalad oleks ühendatud omavahel kas piiranguvööndite või riigimaal asuvate Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) kavandatavate koridoridega.
- Lendorava kaitseks moodustatav ala koosneb edaspidi pesitsusterritooriumi tuumala hõlmavast sihtkaitsevööndist ja puhverala funktsiooni täitvast piiranguvööndist.
- Sihtkaitsevööndi eesmärk on kaitsta lendorava elupaikade tuumikala ehk pesametsa, mistõttu on seal keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine.
- Sihtkaitsevööndis on lubatud metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse eesmärgile ja kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalikud tegevused, sh kujundusraie, mida ei loeta loodusvarade kasutamiseks ega majandustegevuseks. Juhul, kui see on kooskõlas lendorava tegevuskavas antud tingimustega, saab kujundusraiega väikses mahus (alla 20 tm) varuda ka küttepuid ning likvideerida tormimurdu ja -heidet või kahjustunud puitu.
- Piiranguvööndi funktsiooniks on pesapuistu juurdekasv ja tormikindluse suurendamine, ühenduskoridoride ja toitumisalade loomine ning kiskluse mõju vähendamine.
- Piiranguvööndis on lubatud lage- ja kujundusraie. Püsielupaiga valitseja nõusolekul lubatakse piiranguvööndis lageraie, tingimusel, et ühe lageraielangi pindala on maksimaalselt 0,5 ha ja laius kuni 30 m ning kavandatavat lageraielanki ümbritseb vähemalt 60 m raadiuses puistu kõrgusega vähemalt 15 m.
- 2016. aastal kinnitatud lendorava kaitse tegevuskava alusel jätkatakse elupaikade taastamist, tehispesade paigaldamist ja hooldust.
- Tähtsal kohal on ka kisklussurve vähendamine, liigi taasasustamise ja asurkondade isoleerituse edasised uuringud ning maaomanike nõustamine.

Kaitsetegevuste eesmärk on:

- lendorava säilimine Eestis vabalt looduses elava liigina
- liikumiskoridoride tagamine Alutaguse piirkonna lendorava elupaikade vahel
- lendorava levialal potentsiaalsete, kuid praegu asustamata, lendoravale sobivate elupaikade kaitse, võimaldamaks säilitada loomade omavahelist sotsiaalset sidet ning populatsiooni taastumist
- lendorava elujõulise asurkonna tagamine, mis koosneb aastaks 2030 vähemalt 250 asustatud leiukohast.

Lisainfo:

Hanno Zingel: hanno.zingel@envir.ee

Leelo Kukk: leelo.kukk@keskkonnaamet.ee

Udo Timm: uudo.timm@envir.ee